

Zaman keçdikcə biz ümummilli lider Heydər Əliyevin çağdaş Azərbaycan tarixində oynadığı misilsiz rolu, onun çoxcəhətli fəaliyyətinin məntiq və mahiyyətini daha dərinə və əhatəli dərk etməyə başlayırıq. Müstəqil Azərbaycan ulu öndər əbədiyyətə qovuşandan sonrakı 17 illik müddətdə onun ən layiqli davamçısı İlham Əliyevin öz dahi sələfinin siyasi kursunu məharətlə davam etdirməsi sayəsində yüksək və hərtərəfli inkişaf yoluna qədəm qoyub.

Ötən dövrdə ölkəmizdə böyük quruculuq işləri həyata keçirilib və xalqın güzəranı əvvəlki dövrlərlə müqayisə olunmayacaq qədər yüksəlib. Qazılan bu uğurlar bütün sferalarda özünü göstərir. Təbii ki, bütün bu nailiyyətlər və bundan sonrakı dövrlərdə qazanacağımız uğurlar da ulu öndər Heydər Əliyevin yaratmış olduğu möhkəm bünövrəyə söykənir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin ideyaları çağdaş tərəqqinin yollarına gur işıq salır. Dünya miqyaslı siyasətçi və dövlət xadimi

Heydər Əliyev heç bir işini yarımçıq qoymurdu. O, hansı işə başlayırdısa, yüz ölçüb-bir biçir, öz ideyalarını tələsmədən və gecikmədən həyata keçirirdi. Bu, ən müxtəlif sahələrdə aid olan məsələlərdə cəmiyyətdə möhkəm intizamın yaradılmasından, insanların önəmli ideyaların gerçəkləşdirilməsinə mütəşəkkilliklə səfərbər edilməsindən başlanmış, təsərrüfat həyatının qayda-ya salınmasına və davamlı nailiyyətlər qazanılmasınadək zəruri olan bütün amillərdə özünü göstərirdi. Bu,

ancaq böyük dövlət adamlarına aid xüsusiyyətdir. Heç də təsadüfi deyil ki, nadir liderlik keyfiyyətləri olan Heydər Əliyev bu fəaliyyət tipologiyası ilə dünyanın ən böyük dövlət xadimləri ilə müqayisə edilir.

Azərbaycan tarixində çox nadir şəxsiyyətlər, dövlət xadimləri tapmaq mümkündür ki, onların xidmətini Heydər Əliyevin milli dövlətçiliyin inkişafı sahəsindəki fəaliyyəti ilə müqayisə etmək mümkün olsun. XI-XII əsrlərdə Azərbaycan dövlətçiliyində böyük bir inkişaf, mədəniyyətində əhatəli bir intibah baş vermişdi. Atabəy dövlət xadimləri mədəniyyətin inkişafına nə qədər böyük diqqət göstəriblərsə, Heydər Əliyevin də

mənşəyə, dinə mənsub olub, eyni mental xüsusiyyətlərin, adət-ənənələrin daşıyıcısıdır. Üstəlik, onların eyni bir dili - Azərbaycan dili, yaxud Azərbaycan türkcəsi mövcuddur.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, ümummilli lider Heydər Əliyev tarixi ənənələrə istinad edərək multikulturalizmi Azərbaycan dövlətinin siyasəti səviyyəsinə yüksəltməklə bu bəşəri dəyərin geniş perspektivlərini, potensial imkanlarını da müəyyənləşdirib. Beynəlxalq aləmdə get-gedə iqtisadi, ictimai-siyasi və mədəni nüfuzu güclənən Azərbaycanın əsas müəlliflərindən biri olduğu multikulturalizm siyasətini və ideologiyasını müasir dünyaya daha

Azərbaycanın "olum, ya ölüm" ayrıcında dayandığı, azadlığımızın və müstəqilliyimizin müdhiş təhlükə ilə üzləşdiyi 1993-cü ilin vahiməli iyun günlərində xalqın təkidli xahişi və tələbi ilə Heydər Əliyevin ölkə rəhbərliyinə qayıdışı Azərbaycanı məhv olmaq fəlakətindən xilas etdi və xalqımızın Milli Qurtuluş Günü kimi tarixə yazıldı. Ümummilli liderimiz "Ömrümün qalan hissəsini də xalqıma qurban verirəm" deyib, Vətən və xalq naminə çox ağır və məsuliyyətli vəzifəni öhdəsinə götürdü və bu yolda canını belə əsirgəmədi.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin xalqa müraciətindən

14 dekabr 2003-cü il

AZƏRBAYCANÇILIQ məfkurəsinin təntənəsi

bu sahədəki fəaliyyətini elə həmin dövrlə və ya Səfəvilər dövründə Şah İsmayıl Xətəinin gördüyü işlərlə müqayisə etmək olar. Yəni, Heydər Əliyevin fəaliyyəti bu səviyyələrdə müqayisə edilə bilər.

Xalqımızın qüdrətli oğlu, müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu Heydər Əliyevin ömür yolunu və misilsiz xidmətlərini Türkiyə Cümhuriyyətinin banisi Mustafa Kamal Atatürkün tarixi fəaliyyəti ilə də müqayisə edirlər. Heydər Əliyev Atatürkün xidmətlərindən danışarkən demişdir ki, Türkiyə Cümhuriyyəti Atatürkün, sadəcə, fəaliyyətinin nəticəsi deyildi. Türkiyə Cümhuriyyəti həm də Atatürkün mübarizəsinin, cəsarətinin nəticəsi idi. Eynilə, Azərbaycan dövlətinin yaranması, müstəqilliyinin möhkəmlənməsi, sadəcə, bir dövlət başçısı kimi Heydər Əliyevin fəaliyyətinin yox, həm də onun mübarizəsinin, cəsarətinin, böyük siyasi iradəsinin nəticəsidir.

Əsasını ümummilli lider Heydər Əliyevin qoyduğu çox önəmli bir siyasətin - Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinə miqyasının genişləndirilməsini müasir mərhələdə Azərbaycan dövlətinin uğurlu davam etdirməsi heç bir alternativ qəbul eləməyən zərurət olub, milli dövlətçilik ideologiyasını zənginləşdirən, ona güclü enerji verən, onun məzmununu bütövləşdirən bir məsələdir. Hər şeydən əvvəl, ona görə ki, dünyanın harasında məskunlaşmasından asılı olmayaraq, kiçik istisnaları nəzərə almasaq, azərbaycanlılar eyni etnik

geniş miqyasda çatdırılmasına böyük ehtiyac var. Multikulturalizm bəşəriyyət və hər bir bəşər övladı üçün genetik baxımdan təbii bir hadisə olmalıdır. Bu gün bəşəriyyəti fərqləndirən mədəni xüsusiyyətlər tarixi diferensiyanın nəticəsidir. Həmin fərqliliklərin genetik əsasında kifayət qədər güclü eynilik dayanır ki, bu da müasir dövrdə sürətlə gedən inteqrasiya proseslərinin ümumi məntiqində əks olunur.

Multikulturalizmi Azərbaycan təcrübəsi sübut edir ki, müxtəlif mənşəli etnoslar eyni, yaxud oxşar etnoqrafik məkan yaratmaq imkanlarına malikdirlər, öz dillərinin ünsiyyət sferasını qorumaq şərti ilə regionda daha geniş yayılmış Azərbaycan dilindən ümumi ünsiyyət vasitəsi kimi rahat istifadə edirlər. Onlar digər dinlərə mənsub olan azlıqlara tamamilə dözümlü yanaşırlar və eyni sosial-siyasi münasibətlərin subyektli olmaqla, hər biri Azərbaycan Respublikasının vətəndaşıdır. Ulu öndər Heydər Əliyevin milli dövlət quruculuğu siyasətində yerli etnoqrafik mühtilərin qorunması və inkişaf etdirilməsi həmişə əsas olub. Bu gün isə yeni tarixi imkanlar şəraitində bu siyasət daha yüksək texnologiyalar səviyyəsində davam etdirilməkdədir.

Eyni zamanda, bugünkü Azərbaycan xalqı dünyaya açıq, müasir dünyanın iqtisadi, sosial-siyasi və mədəni texnologiyalarını inamla mənimsəyən, onun global idarəçiliyində get-gedə güclənən imkanları səviyyəsində iştirak edən xalqdır. Türkcülük, müsəlmançılıq və

müasirlik triadası bu gün Azərbaycanın klassik tipologiyasında tətbiq edilməklə qalmayıb, mərhələnin və dövrün tələblərinə uyğun olaraq yaradıcılıqla yaşanır. Bu da Azərbaycan dövlətinin yürütdüyü tarazlaşdırılmış, humanist və uzaqgörən, mövcud problemlərin tezliklə həllinə yönəlmiş perspektivli siyasətin nəticəsidir.

Hər bir xalq tarix səhnəsinə çıxarıcı öz milli ideologiyasının etnoqrafik əsaslarını da yaradır, bunu şah əsərləri olan eposlarında, dahi mütəfəkkirlərinin yaradıcılığında, böyük qəhrəmanlarının, xüsusilə, dövlət xadimlərinin fəaliyyətində əks etdirir. Bu ideologiya türkcülük, islamçılıq və müasirlik kimi üç üzvi tərkib hissədən ibarətdir.

Ümumiyyətlə, müstəqil dövlətimizin memarı və qurucusu olan ulu öndər azərbaycançılıq məfkurəsinin həm həyata keçirilməsi, həm də zənginləşməsi üçün global perspektivlər müəyyənləşdirdi. Heydər Əliyevin tarixi xidmətlərinin həm ölkə, həm də dünya miqyasında yüksək qiymətləndirilməsi, geniş təhlil və təbliğ olunması azərbaycançılıq ideologiyasının, milli ideallarımızın təntənəsi deməkdir.

Prezident İlham Əliyevin siyasi-ideoloji fəaliyyətində türkcülük Azərbaycan xalqının öz mənşəyi etibarilə türk etnosundan yaranması həqiqətinin milli ictimai dərkindən başlayıb müasir türk dünyasının üzvi tərkib hissəsi olması, beynəlxalq aləmdə türk dünyasının orta qaraqlarının cəsarətlə müdafiəsinə qədər gedir. Təsadüfi deyil

ki, Azərbaycan Prezidenti türk dünyasının öndə gedən liderlərindən biri kimi böyük nüfuz sahibidir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin həyatının son dönəmində Azərbaycan cəmiyyətini, eləcə də ölkəmizi diqqət mərkəzində saxlayan beynəlxalq dairələri dövlətə gələcəkdə kimin rəhbərlik edəcəyi və onun hansı xətti tutacağı ciddi düşündürürdü. İki əsrin və minilliyin qovşağında bu barədə düşündə hamının ağına, ilk növbədə ümummilli liderin ən yaxın silahdaşı və sadıq məsləkdaşı, onun həyat və mübarizə məktəbinin ən istedadlı yetirməsi İlham Əliyev gəlirdi.

Belə bir tarixi şəraitdə ümummilli lider 2003-cü ilin prezident seçkilərinin həlledici dövründə canından artıq sevdiyi xalqına müraciətində bunları bildirdi: "Üzümü sizə - həmvətənlərimə tutaraq, qarşıdan gələn prezident seçkilərində prezidentliyə namizəd, mənim siyasi varisim, Yeni Azərbaycan Partiyası sədrinin I müavini İlham Əliyevi dəstəkləməyə çağırıram. O, yüksək intellektli, pragmatik düşüncəli, müasir dünya siyasətini və iqtisadiyyatını gözəl bilən, enerjili və təşəbbüskar bir şəxsiyyətdir. İnanıram ki, mənim axıra çatdırı bilmədiyim taleyüklü məsələləri, planları, işləri sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdırı biləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyə böyük ümidlər bəsləyirəm".

Prezident İlham Əliyev ölkəyə rəhbərlik etdiyi 17 illik bir müddətdə xalqın böyük etimadını qazanaraq bir daha sübut etdi ki, Azərbaycanı həm daxili, həm də beynəlxalq miqyasda yalnız o təmsil edə bilər. İlk gündən hər bir azərbaycanlının prezidenti olacağını vəd edən və verdiyi sözü uğurla yerinə yetirən dövlət başçısı İlham Əliyev öz fəaliyyəti ilə ümummilli liderin başladığı işi davam etdirməyə qadir olduğunu sübut etməklə yanaşı, həm də özünü yeni zamanın yeni lideri kimi göstərdi.

Kamran BEHBUDOV,
ADA Universitetinin professoru